

VASTINEET VUODEN 2024 ARVIOINTIKERTOMUKSEEN

1 KUNTASTRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta toteaa, että kuntastrategian toteuttaminen muuttui hyvin hankalaksi geopolittisten myllerrysten alettua vuonna 2022 Venäjän hyökättyä Ukrainaan ja Kaakon Kaksikon purkautuminen vei huomiota edelleen pois strategian suunnitelmallisesta toteuttamisesta. Strategian uusiminen on ehdottoman paikallaan. Uudessa strategiassa on syytä painottaa Meijän kestäväää ja vastuullista Miehikkälää.

Lautakunta on tyytyväinen, että Kaakon Kaksikon purkautumisen jälkeen Miehikkälässä onnistuttiin järjestämään toimiva organisaatio hyvin ja ketterästi. Vuonna 2024 tehtiin paljon kipeitä päätöksiä, jotka vaikuttivat kunnan talouteen, tekemiseen sekä henkilöstön jaksamiseen.

Vastine:

Strategian päivytystä varten on käynnistetty kysely valtuutetuille ja sidosryhmille ja kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään strategian kirkastamiseksi.

Kunnan organisaatio on pienuudestaan huolimatta pystynyt tarjoamaan pätevän henkilöstön turvin varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen sekä tehostanut toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehden yhteistyötä paikallisten järjestöjen kanssa.

2 KUNNAN TALOUS

2.1 Tilinpäätöksen lukujen arviointia

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Miehikkälän kunnan tulos 2024 on edellisvuosien tapaan alijäämäinen. Vaikka tulos oli alijäämäinen, oli se kuitenkin odotettua parempi. Talouden kehitystä tuleekin jatkossa seurata erityisen tarkasti, joskin kunnassa vuoden 2023 tehdyt sopeuttamistoimenpiteiden taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset tulevat näkymään kunnan taloudessa vasta tulevina vuosina.

Vuoden 2024 tilinpäätöksen alijäämän tahdilla kunnan kumulatiivinen ylijäämä on syöty 7 vuoden kuluessa, joten keskeisin eksistentiaalinen kysymys kunnassa on tait- taa toistuva alijäämäinen tilinpäätös ylijäämäiseksi. Konsernin kertynyt ylijäämä on syöty vielä tätäkin nopeammin.

Kaakon kaksikon yhteistyö päättyi tilikauden 2024 aikana ja kunta on järjestänyt uudelleen toimintonsa ja organisaatiotaan. Henkilöstöä on jouduttu myös joihinkin toimintoihin lisäämään järjestelyjen johdosta. Kaakon Kaksikon purkautumisesta johtuneet muutosneuvottelut tulivat kunnalle kalliiksi. Jatkossa mahdolliseen muutosprosessiin ryhtyessä täytyy pyrkiä asioiden huolelliseen valmisteluun ja taustojen varmistamiseen ennen päätösten tekemistä.

Lautakunta pitää hyvänä sitä, että kunta haki valtiolta harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta ja korotusta myönnettiin 95 euroa/asukas eli yhteensä 167 000 euroa.

TE-uudistuksen ja ennusteiden mukaan lisääntyvän työttömyyden takia kunnan tulee kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömyyden hoitamiseen ja työllistämiseen, koska työttömyys on kunnalle kallista. Kunnan tulee olla aktiivinen ja kehittää työkaluja asian hoitamiseen.

Valtionvarainministeriön ennusteen mukaan on selvää, että verorahoitus ei riitä kuntahallinnon kasvaviin menopaineisiin ja kuntahallinnon investointien rahoittamiseen. (Valtiovarainministeriön julkaisu – 2024:68 Taloudellinen katsaus talvi 2024)

Vastine:

Huolimatta erityisen kipeistäkin sopeutustoimista kunnan talouden näkymät ovat edelleen heikot. Kunta ei omilla toimillaan voi vaikuttaa talouden kehityksen suuntaan, muutoin kuin veroprosentteja tarkastelemalla. Organisaatiota sopeutetaan edelleen tarkastelemalla kustannusrakennetta kriittisesti. Raja tulee kuitenkin vastaan siinä, että lakisääteiset tehtävät on kyettävä turvaamaan ja henkilöstömäärää on jo nyt supistettu melkoisen ohueksi.

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus toi hieman helpotusta talouteen, mutta ei kattanut muutuskustannuksia eikä mm. alaskirjauksia, jotka vaikuttivat tilikauden tulokseen noin 200 000:lla eurolla.

Työttömyyden hoito on siirtynyt Etelä-Kymenlaakson työllisyysalueen hoidettavaksi vuoden 2025 alusta lukien. Samalla mm. kuntouttavaan työtoimintaan ja palkkatukeen on tehty muutoksia, joiden seurauksena kunnilla on yhä rajoitetummat mahdollisuudet pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen ja tätä kautta työmarkkinatuen kuntaosuuksien pienentämiseen.

3 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Talousarvion euromääräisten tavoitteiden on voitu todeta toteutuneen hyvin vuonna 2024.

Toiminnalliset tavoitteet edelleen vaativat esittämistapaan kehittämistä. Sivistys- ja hyvinvointi sekä Kuntatekniikka ovat esittäneet samanlaisella esittämistavalla strategisten tavoitteiden toteutumana 2024. Tavoitteisiin on selkeästi kytketty strategian teema. Mittarit ja tavoitetaso on kuntatekniikalla selkeästi esitetty. Tavoitteista kuitenkin alle puolet on toteutunut vuonna 2024.

Sivistys- ja hyvinvointi on esittänyt tavoitteita ja toimenpiteitä 20 kpl. Annetun toteutumätiedon mukaan tavoitteet on saavutettu lukuun ottamatta yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa, jossa on todettu olevan haasteita. Kunnanhallituksen ja lupajaoston osalta ei ole vastaavalla tavalla esitetty toiminnallisia tavoitteita ja mittareita.

Tarkastuslautakunta kannustaa edelleen jatkamaan tavoiteasetannan kehittämistä ja kiinnittämään erityisesti huomioita mittareiden sekä tavoitetasojen määrittelyyn.

Kaakon Kaksikon purkautumiseen liittyvät kustannukset ja työllistävä vaikutus olivat erityisen raskas kokonaisuus kunnalle. Lisäksi yhteishallinnon purkautuminen teki tilinpäätöslukujen vertailusta aiempaa hankalampaa.

Vastine:

Uuden valtuustokauden myötä kuntastrategia päivitetään ja toiminnallisten tavoitteiden määrittelyä ja mittaristoa uudistetaan. Keskeinen lähtökohta on, että tavoitteille on löydettävissä tarkoituksenmukaiset mittarit, jolloin seuranta helpottuu.

3.1 Yleishallinto

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Talousarviossa ja tilinpäätöksessä ei ole selkeästi tuotu esille tavoitteita yksikölle. Lautakunta pitää edelleen tärkeänä korjaustoiminnan jatkuvuutta ja toiminnan kehittä- mistä asukaslähtöisesti asukastyytyväisyyskyselyihin pohjautuen.

Lautakunta haluaa kiinnittää huomioita taulukoiden laatimisessa lukujen oikeellisuuteen.

Vastine:

Yleishallinnon pääasiallisin tehtävä on huolehtia talouden hallinnasta, demokratiapalveluista sekä sisäisistä, muita yksiköjä palvelevista tehtävistä. Rajallisten resurssien puitteissa pyrimme parantamaan sekä tavoiteasetantaa että huolehtimaan lukujen oikeellisuudesta jatkossa. Korjaustoiminnan jatkuvuus turvataan riittäväillä resursseilla ja asukastyytyväisyyttä kerätään asukkailta saatavien palautteiden muodossa päivittäisten toimintojen yhteydessä sekä mahdollisuuksien mukaan erillisillä kyselyillä.

3.1.1 Elinkeino- ja matkailupalvelut sekä museotoimi

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta toteaa, että tavoitteiden esittäminen talousarviossa ja tilinpäätöksessä on puutteellista yksiköiden osalta.

Lautakunta on tyytyväinen, että miehikkäläläiset yrittäjät ovat hyödyntäneet hyvin toimivaa Cursorin yritysneuvontaa.

Lautakunta toteaa, että Miehikkälä kärsii rajakuntana suhteellisesti keskivertokuntaa enemmän itärajan tilanteesta. Tulevaisuudessa tulee siirtää painopiste kotimaahan sekä EU:n sisäiseen markkina-alueeseen. Miehikkälä rajakuntana kuuluu korkeimman tukitason alueeseen, joka mahdollistaa yrityksille jopa 40 % tukitason investointeihin.

Lautakunta pitää tärkeänä matkailu- ja museotoiminnan kehittämistä, mutta edelleen tulee kiinnittää huomiota myös toiminnan taloudellisiin edellytyksiin, kustannustehokkuuteen ja vastuualueisiin. Lautakunta korostaa paikallisten yritysten ja yhteisöjen osallistamista ja yhteistyön vaalimista. Menestyvät yritykset tuottavat myös lisäarvoa kunnalle.

Vastine:

Tavoitteiden esittämistä ja toteutumien raportointia on päästy, ja päästään järkevöittämään uuden organisaation muotoutuessa.

Cursorin yrityspalvelutoiminnasta tiedottamiseen on panostettu järjestämällä yritystapaamisia, ja jakamalla tietoa kunnan Cursorilta ostamista yrityspalveluista.

Miehikkälän kunta/ Salpalinja-museo on liittynyt tammikuussa 2025 Liberation Route Europe verkostoon, ja osallistunut verkoston foorumiin Puolassa. Yhteistyö verkoston, ja Mikkelin Muistin kanssa jatkuu. Kansallista ja kansainvälistä näkyvyyttä on lisätty myös avaamalla Visit Miehkälä some-kanavat. Kansallinen näkyvyys alan julkaisuissa on hoidettu yhteistyössä Virolahden kunnan kanssa. Jatkossa se muuttunee, mikäli Virolahden museo lopettaa toimintansa.

Paikallisten yritysten ja yhdistysten kanssa on saatu hyvä yhteistyö alkuun matkailun ja tapahtumien saralla. Sen kehittämiseen tullaan jatkossa panostamaan entistä kovemmin.

3.1.2 Tukipalvelut

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Henkilöstöraportti antaa hyvän käsityksen kunnan henkilöstötilanteesta ja on tarpeellinen henkilöstövoimavaran määrän ja laadun ennakointiin. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota vuoden arviointikertomuksessa kehityskeskustelujen toteutumiseen. Kehityskeskusteluprosentti on hienoisesti noussut edellisestä vuodesta ollen 78 %. Edelleen toteutuma on melko alhainen, kun huomioi, että vuonna 2022 toteutuma on ollut 90 %. Lautakunta toivoo, että jatkossa kehityskeskusteluprosentti palaa vähintään 90 % tasolle.

Sairauspoissaolojen määrä kalenteripäivinä ovat edelleen vähentyneet ollen 939 toteutuma on alhaisin esitettyihin historiatietoihin verrattuna (2023:1089/2022: 2334/ 2021: 1578/ 2020: 1222).

Vuonna 2024 tehtiin paljon kipeitä päätöksiä, jotka vaikuttivat kunnan talouteen, tekemiseen sekä henkilöstön jaksamiseen. Henkilöstö ansaitsee kiitosta kunnan ja kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä muuttuneessa ja yhä muuttuvassa sekä haasteellisessa tilanteessa.

Lähtulevaisuudessa siintäviin henkilöstöhaasteisiin muun muassa eläköitymisten johdosta pitää kiinnittää huomiota, ja riskin hallitsemiseksi tulee panostaa kunnolliseen rekrytointiprosessiin parhaan mahdollisen osaamisen varmistamiseksi.

Vastine:

Kehityskeskustelujen toteutumaprosenttiin vaikutti kesken vuotta tapahtunut Kaakon kaksikon purkautuminen, koska vuosi 2024 meni uuden organisaation järjestelyissä ennen kuin organisaatorakenne oli täysin selvillä. Vuonna 2025 tilanne on korjaantumassa.

Vuosi 2024 oli kokonaisuudessaan erittäin haasteellinen henkilöstön ja taloudenhoidon osalta ja pienen organisaation haavoittuvuus näkyy myös sairauspoissaoloissa.

Lähtulevaisuuden rekrytointihaasteisiin varaudutaan, jotta kelpoisuusehdot täyttyviä henkilöitä kyetään saamaan eläköityvien henkilöiden tilalle.

3.2 Sivistys- ja hyvinvointi

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Kouluverkkoselvityksen pohjalta suljettu Suur-Miehikkälän koulu ja myöhemmin 7-9 luokkien opetuksen siirtyminen Virojoelle olivat isoja kunnan imagoon ja elinvoimaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Näissä päätöksissä kuitenkin varmasti toteutui lasten ja oppilaiden etu.

Pienenevien ikäluokkien myötä ja kunnan asukasluvun laskiessa on kunnan toimintaympäristö varsin haastava. Tämä pakottaa kunnat ennakoimaan ja tarkastelemaan mm. tilaratkaisuja sekä henkilöstömitoituksia, jotta laadukas opetus voidaan turvata kustannustehokkaasti.

Vapaa sivistys ja kirjasto ovat järkevästi ja kustannustehokkaasti toteutettu kokonaisuus, jotka on syytä ylläpitää kunnassa tulevaisuudessakin. Lautakunta pitää tärkeänä, että kirjaston käyttöastetta saadaan nostettua sekä lisättyä kirjaston tuottamien palveluiden tunnettavuutta esim. erilaisilla tapahtumilla.

Lautakunta toivoo realistisia mittareita kulttuuri- ja liikuntatoimen osalta sekä näkee kunnan roolin palvelujen mahdollistajana tuottamisen sijaan. Nuorisotila tulisi saada muutettua kokonaisuudessaan nuorisotaloksi, näin saataisiin täytettyä nuorison tarve kokoontua turvallisesti sekä annettua nuorisovaltuustolle mahdollisuus kehittää toimintaansa.

Vastine:

Kuten lautakunta toteaa, kunnassa on v. 2024 toteutetut koulujen lakkautuspäätökset olleet perusteltuja laadukkaan perusopetuksen turvaamiseksi.

Oppilasmäärä on tulevinakin vuosina laskeva, muttei kovin radikaalisti. Ennusteen mukaan syksyllä 2032 koulun oppilasmäärä on 46. Pudotusta tähän vuoteen tulee olemaan n. 24 %. Oppilasmäärän väheneminen tulee aiheuttamaan henkilöstövähennyksen jo ensi syksystä. Lukuvuonna 2026–2027 koulussa tulee työskentelemään nykyisen kuuden luokanopettajan sijaan viisi luokanopettajaa. Tulevinakin vuosina henkilökuntamitoitusta tarkastellaan suhteessa oppilasmäärään.

Jatkossa on erityisen tärkeää suunnitella koulun toiminta mahdollisimman hyvin henkilökunnan osaamista hyödyntäen. Koulun opetusryhmät ovat pieniä, mutta tämä mahdollistaa opetussuunnitelman edellyttämän tuen tarjoamista myös kotiluokassa, joka vähentää kustannuksia erityisopetuksesta.

Perusopetus on yksi kunnan ydinpalveluista. Tällä hetkellä tilat ja resurssit ovat tarkoituksenmukaiset. Lautakunta toteaa, että laadukas opetus on myös kunnan imagokysymys. Uusi, hyväkuntoinen koulurakennus ja pienten opetusryhmien mahdollistava yksilöllinen alakouluopetus ovat asioita, joita kannattaa markkinoida paikkakunnalle muuttoa harkitseville.

Yläkoulun tilojen vapauduttua, on Leppäkertun päiväkodin siirto toteutumassa tämän vuoden joulukuun loppuun mennessä. Tällöin saadaan entistä tehokkaammin toimiva kokonaisuus varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä kirjaston kesken.

Jatkossa kiinnitetään huomiota realististen mittareiden valintaan asetettaessa kulttuuri- ja liikuntatoimen tavoitteita. Nuorisotilan laajentaminen ja tällä hetkellä varastotilana toimivan tilan saaminen käyttöön on työn alla ja toteutunee mahdollisesti vielä tämän vuoden puolella.

3.2.1 Hyvinvointi

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Virolahden ja Miehikkälän yhteinen HYTE-ryhmä kokoontui aktiivisesti kevään 2024 aikana ja syksyllä 2024 aloitti työnsä kunnan oma HYTE-ryhmä. Syksyn aikana on päivitetty Miehikkälän hyvinvoinnin kuntakortti.

Lautakunta toivoo uudistetun organisaation mahdollistavan uusien toimintatapojen hyödyntämisen palvelemaan kuntalaisia, keskeisenä tavoitteena on hyte-kertoimen nostaminen.

Vastine:

Hyte-kertoimen osalta suunta on oikea; vuoden 2024 HYTE-kerroin euroa/asukas oli 19,4, joka koko maan tasolla vertailtaessa asettuu mediaanin ja maksimin väliin. Jatkossa pyritään muuttamaan toimintatapoja siten, että kaikista HYTE-kerroinindikaattoreista saataisiin mahdollisimman korkeat arvot. Loppusyksystä laaditaan laaja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2025-2029. Laadinnan tukena hyödynnetään indikaattoritiedon lisäksi parhaillaan käynnissä olevan kuntalaisten hyvinvointikyselyn tuloksia.

3.3 Kuntatekniikka

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta toteaa, että aurinkovoimalahankkeen pysähtyminen oli kunnan kannalta harmittava takaisku.

Rakennustarkastuspalvelun tuottaminen yhdessä Virolahden kunnan kanssa nähdään hyvänä asiana. Kunnan tulee myös jatkossa keskittyä siihen, mitä kaikkea toimintaa voidaan tuottaa yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Vesilaitoksen myyntipotentialiaa tulee saada realisoitua tulevaisuudessa, jotta palvelusta tulee kunnan kannalta taloudellisesti kannattavaa toimintaa.

Vastineet:

Kohta 1:

Aurinkovoimalahankkeen osalta parhaillaan selvitetään muiden operaattoreiden kiinnostusta toteuttaa hanke heti, kun se on mahdollista ottaen huomioon käynnissä olevan konkurssiprosessin Better Energy Finland:n osalta.

Kohta 2:

Rakennusvalvonnan osalta yhteistyötä on tarkoitus jatkaa edelleen vuonna 2026. Kunnassa tarkastellaan kaikkia toimintoja kriittisesti sen suhteen, missä yhteistyötä voidaan muiden kuntien kanssa tiivistää ja mitä toimintoja kunta jatkossa tuottaa itse.

Kohta 3:

Tarkoituksena on laatia koko kuntaa koskeva kartoitus puhtaan käyttöveden tarpeesta kartoittamalla mahdolliset potentiaaliset verkostoon liittyvät. Tämän kartoituksen pohjalta suunnitellaan linjat ja mahdolliset liittymispisteet. Kannattavuus runkoverkon jatkamiseen selvitetään niin ikään kartoituksen jälkeen.

Kaava-alueella on velvoite liittyä kunnan vesi- ja viemäriverkostoon ja tämä on etenemässä liittyjien osalta.

4 INVESTOINNIT JA HANKINNAT

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Vuoden 2024 investoinnit ovat olleet erittäin vähäiset ja toteutuivat vain 43%.sti. Investointien vähäisyys on ymmärrettävää, kun edellisinä vuosina on toteutunut mittava päiväkotit investointi. Tuleville vuosille investointivaraukset ovat 200.000 – 350.000 euron vuosiluokkaa, joten 2024 vuoden investoinnit ovat hyvinkin keskimääräistä normaalia tasoa.

Vastine:

Investoinneista jäi kokonaan toteutumatta vuonna 2024 Salpalinjamuseon uusien tilojen suunnittelu, hankerahoitusta on haettu Ely-keskukselta ja rahoituspäätös on käsittelyssä edelleen.

Leppäkertun ilmanvaihtoa ei uusittu, johtuen siitä, että Leppäkertun päiväkodin toiminta tulee siirtymään vuoden 2025 aikana yläkoulun tiloihin, eikä ilmanvaihdon uusiminen näin ollen ollut tarkoituksenmukaista. Ilmanlaatua on seurattu ja toimenpiteitä tehty ilmanlaadun parantamiseksi, jotta toiminta on voinut jatkaa päiväkodissa uusien tilojen valmistumista odotellessa.

Varavoimakoneita on kunnalla olemassa tällä hetkellä kymmenkunta, joten niitä ei viime vuonna ollut tarpeen hankkia lisää. Varavoimakytkennöille on varattu vuoden 2025 talousarvioon määräraha. Puuhatuvan muuttokustannukset ovat kirjautuneet käyttötalouteen, joten varattu investointimääräraha ei toteutunut.

Kaavateiden peruskorjauksissa urakkalaaajuutta pienennettiin, jolloin kustannukset jäivät pienemmiksi.

5 KONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta toteaa, että konsernin tunnusluvut ovat heikentyneet edellisestä vuodesta. Raja-arvoista täyttyy tällä hetkellä kaksi, kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde sekä laskennallinen lainanhoitokate. Huomioitava on, että myös kunnan tuloveroprosentti on keskimääräistä korkeampi. Lautakunta korostaa edelleen, että kuntakonsernin tilikauden alijäämän kasvun ja tunnuslukujen heikentymisen johdosta velkaantuneisuuden ja talouden kehitykseen tulee kiinnittää huomiota.

Konsernitilinpäätöksellä on merkittävästi painoarvoa. Myös konserniohjaukseen ja yksittäisten tytäryhtiöiden tilikauden aikaisen toiminnan raportointiin, seurantaan ja ohjaukseen on syytä kiinnittää huomiota.

Lautakunta suosittelee, että konserniohje päivitetään ja konsernirakennetta tarkastellaan kriittisesti. Lautakunta haluaa kiinnittää huomiota konsernitaseen kertyneen ylijäämän vähenemiseen.

Vastine:

Konserniohje tullaan päivittämään kuntastrategian päivitysprosessin jälkeen. Konserniohjauksessa on jo kiinnitetty huomiota konserniyhtiöiden osallistumisesta talouden tasapainottamistoimenpiteisiin.